

بست

علمي او څېړنيزه مجله

ټوک : دريم
گڼه : دوهمه
کال : ۱۴۰۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بُست علمی او خپرنیزه مجله

بُست پوهنتون

دریم ټوک – دوهمه ګڼه

کال – ۱۴۰۳

بُست علمی او خپرنیزه مجله بُست پوهنتون

د امتیاز خاوند: بُست پوهنتون

مسئول مدیر: ډاکټر ذبیح الله انوري

سردييران: پوهندوی دوکتور علي احمد احمدي او خان محمد وفا

کتنپلاوي

د مجلې بورډ

- ✓ پوهنوال دوکتور احمد جاوید پویش
- ✓ پوهنوال نقيب الله مجددي
- ✓ پوهندوی دوکتور نجيب الله مجددي
- ✓ پوهندوی دوکتور علی احمد
- ✓ پوهندوی دوکتور غلام رسول فضلي
- ✓ پوهندوی نیاز محمد زاهدي
- ✓ پوهندوی گل محمد اعظمي
- ✓ پوهندوی عبدالولي هجران
- ✓ پوهنیار عبدالولي همت
- ✓ خان محمد وفا
- ✓ ډاکټر ذبیح الله انوري

- ✓ پوهندوی دوکتور عبدالوهاب حکمت
- ✓ پوهندوی عبدالعزيز صابر
- ✓ پوهنمل حنيف الله باوري
- ✓ پوهاند دوکتور خال محمد احمدزی
- ✓ پوهندوی رضوان الله مملوال
- ✓ ارسلان وطندار
- ✓ پوهنیار بشیر احمد بابازوی

ډیزاین: د بُست پوهنتون د خپرنیزو او فرهنګي چارو مدیریت

د خپرولو کال: ۱۴۰۳

درک: بُست پوهنتون، لښکرګاه، هلمند، افغانستان

د بُست پوهنتون د رئیس پیغام

په نني ژوند کې د یوې علمي مؤسسي یو له مسؤلیتونو څخه دا دی ، چې نه یواځې خپل محصلان د پوهې په ګاڼه سمبال کړي ، بلکې د پوهنتون د لوړو زده کړو لرونکو پوهانو او استادانو د علمي زیرمتون څخه داسې څه وخت په وخت راوباسي ، چې د ټولني د ژوند د اړتیاوو د پوره کولو لپاره او یا لږ تر لږه د ټولني د لوستي قشر د خبرولو او که وکولای شي له هغوی څخه د عمل په ډګر کې د ګټې اخیستنې په موخه ، په کار واچول شي .

و دې موخې ته د رسیدلو لپاره پوهنتون باید یو داسې علمي خپرندویه ارګان ولري ، چې په هغه کې د پوهنتون ټول با صلاحیته منسوبین که هغه استاد وي ، که کارکوونکی او که زده کړه یال ، خپلې علمي او څیړنيزي مقالې او لیکنې د کاغذ پر مخ باندې کښیښودلای شي .

زما په شخصي آند پدې مجله کې لکه له نوم څخه چې یې ښکاري ، باید داسې مسائل را برسیره شي ، چې نه یواځې په پوهنتون پورې راګیر پاتې شي ، بلکې په عام ډول سره د افغانې ټولني او په ځانګړي ډول سره د هلمند ولایت د اوسیدونکو و نني او سبا ژوند ته په کتلو سره ، بریالیتونونه ، ستونزي ، وړاندیزونه او د حل لارې-چارې ، وړاندې کړل شي . هغه وخت به د بُست پوهنتون علمي مجله یواځې د بست پوهنتون نه ، بلکې د ټول هلمند ولایت ، آن د سیمې او ټول افغانستان په کچه د پوهې او څیړنې په برخه کې د وخت د غوښتنو سره سم ، د پاملرنې وړ او و ځوان نسل ته د یوې سمې لارې د ښودلو په موخه ، یوه محبوه او پر زیاتو خلکو باندې ګرانه مجله وي او په ټول هیواد کې به خپل مینه وال ولري .

دا مجله به د بُست پوهنتون د مشرتابه ، استادانو ، محصلانو ، فارغانو او ټولو مینه د علمي او څیړنيزو مقالو د خپرولو لپاره که هغوی د پوهې په هر ډګر کې چې وي ، یو خپرنيز ارګان وي ، چې و خپریدلو ته به یې ټول مینه وال په تمه ناست وي . څومره به پرځای او ښه خبر وي ، چې د ټولني لوستی قشر په تیره بیا د بست پوهنتون محترم استادان ، فارغ شوي او بر حاله محصلان د علمي او څیړنيزو مقالو و لیکلو ته و هڅول شي .

زه د بُست پوهنتون د ټولو منسوبینو په استازیتوب ویاړ لرم ، چې د بُست پوهنتون د علمي مجلې د خپریدلو له امله د محترم مؤسس ، محترم علمي مرستیال او د څیړنې له محترم آمر او همدا رنگه د مجلې له ټولو کارکوونکو او پرسونل څخه د زیار او زحمت په ګاللو سره چې مجله یې و خپریدلو ته چمتو کړې ده ، مننه او قدرداني وکړم ، ټولو ته د زړه له کومې مبارکي وایم او هیله لرم چې د بُست پوهنتون د علمي مجلې کارکوونکي به خپل رسالت د پوهنتون او ټول هلمندې ولس او په اخری تحلیل کې د ټول افغان ملت پر وړاندې په پوره او ټینګ عزم سره سرته ورسوي .

په درنښت

ډیپلوم انجنیر محمود سنگین

د بُست پوهنتون رئیس

سريزه

بُست پوهنتون وياړ لري چې د خپل علمي پرمختگ په لاره کې يې يو بل ډير مهم او اړين گام پورته کړ او هغه د بُست د علمي او څيړنيزي مجلې د دريم ټوک، دوهمې گڼې خپرېدل دي. تر هر څه دمخه د پوهنتون ټولو استادانو، محصلانو او د علم او پوهې د لوی کور مينه والو ته د بُست د علمي او څيړنيزي مجلې د خپرېدلو مبارکي وړاندې کوم او ددې سره جوخت د ټولو ملگرو څخه چې ددې مجلې د جواز په تر لاسه کولو، ترتيبولو او خپرولو کې يې نه سترې کېدونکې ونډه اخيستې ده د زړه له کومې مننه کوم.

د علمي کور کهول او اړوند کسانو ته ښکاره ده او پوره باور لري چې د نننۍ نړۍ هر اړخيزه پرمختگ د پوهانو د علمي څيړنو د زيار له برکته ممکن سوی او د لوړو زده کړو مؤسسي، اکادميک انستيتوتونه او څيړنيز علمي مرکزونه پکښې مرکزي او پريکنده رول لوبولی دی.

همدې اصل او ارزښت ته په کتو سره بُست پوهنتون غواړي د پرمختللو اکاډميکو نورمونو په رعايت د تدريس، علمي څيړنو او نوښتونو له لارې مسلکي کادرونه وروزي او د معياري تحصيلي اسانتياوو او زمينو په برابرولو سره د ټولنې ځوانانو ته معياري او د لوړ کیفیت لوړې زده کړې وړاندې او د علمي څيړنو پر بنسټ د کره پوهنيزو اثارو د توليد زمينه برابره کړي، ترڅو د لوړو زده کړو او مسلکي پوهې په ډگر کې د گټورو مهارتونو په تر لاسه کولو او د خپلو رښتينو اهدافو په لاسته راوړلو سره د ټولنې او هيواد په پرمختگ او رغونه کې رغنده ونډه واخلي او د رښتيني خدمت جوگه شي.

ژمن يو چې د هلمند ولايت، گاونډيو ولايتونو او په ټول هيواد کې ځوان نسل ته د اسلامي، ملي او کلتوري ارزښتونو په رڼا کې معياري د علمي او مسلکي لوړو زده کړو او پراخو علمي څيړنو زمينه برابره او ټولني او هيواد ته ژمن او روزل سوي کادرونه وړاندې کړو.

د اوس لپاره د بُست علمي او څيړنيزه مجله يوازي د سائنسي علومو په برخه کې علمي او څيړنيزي مقالې او ليکنې د چاپ او نشر د تگلارې سره سم مني او خپروي او هيله مند يو چې په راتلونکې کې به نورې برخې هم ورزياتي کړل سي.

ډاډ لرم چې د بُست پوهنتون استادان، محصلان او علمي کارمندان به انشاءالله، نن، سبا او په راتلونکې کې د خپلې علمي څيړنيزي مجلې د خپرولو له لارې خپل دغه دروند خو وياړلی دين (پور) ادا کړي. همدا ډول ټولو د علم او پوهې څښتنانو او مينه والو ته په مينه سره بلنه ورکوو چې ددې علمي او څيړنيزي مجلې او د بُست پوهنتون د پرمختگ په لاره کې خپلې علمي او څيړنيزي ليکنې، آندونه، وړاندیزونه او رغنده نيوکي او مرستي د تل په شان راولوروی او د علم ددې ستر کور په ودانولو کې د خپلې ديني، او ملي برخې د ادائينې وياړ راوبخښی.

مور هوډ کړيدي او هيله مند يو چې انشاءالله د وخت په تيريدو سره به د خپل هيواد و بچيانو او ځوان نسل ته د تدريس، ښه روزني او څيړنيز هاند لپاره اړيني او د پام وړ اسانتياوي برابرې کړو تر څو په لومړي پړاو کې خپلو هلمندوالو بيا د سهيل لويديځي حوزې او په پای کې و ټولو هيوادوالو ته د يو داسې چوپړ مصدر وگرځي چې زموږ د څوريدلي اولس او ويجاړشوي هيواد اقتصادي، فرهنگي، سياسي او ټولنيزي ستونزې حل او افغانستان د نړي د پرمختللو هيوادونو په ليکه کې ودريري.

لړلیک

د صفحې

د مقالې عنوان

شمیره

1	د پلاستیک په واسطه د محیط ککړتیا او په لښکرگاه ښار کې د پلاستیکي کڅوړو د مصرف اندازه پوهندوی عبدالولي هجران ^۱ ، حبيب الرحمن ^۲ ، بريالي ^۳ ، افتخار ^۴
7	د هلمند ولایت په مارجه ولسوالۍ کې د پنبې پر تولید د وچکالۍ اغېزې پوهندوی دوکتور علي احمد ^۱ او ارسلان وطندار ^۲
16	Introduction to Farm Management and Its Importance Sayed Abdul Wahab Saeedi ^{1*} and Mir Wais Nazari ²
28	په افغانستان کې مشهوره زهري نباتات او پر اهلي حیواناتو باندې د هغو منفي اغېزې محمدالدين خادم ^۱ ، پوهنيار عبدالفهم سروري ^۲ او پوهنمل محمدآمان احمدزي ^۳
38	د لښکرگاه ښار په دوو کلیوو کاريز او قلعه بۇست کې د انگورو پرتله کولو اقتصادي تحليل کال (1403) پوهنوال نقيب الله مجددي ^۱ ، ارسلان وطندار ^۲ ، پوهنيار بريالی رفيع ^۳
52	An Overview of Introduction, Importance and Types of Natural Resources Dr. Mohammad Shafi Akhundzada ^{1*} and Mir Wais Nazari ²
61	د هلمند ولایت په باباجي ولسوالۍ کې د ريحانو د توليد لگښت، ناخالصه گټه، خالصه گټه او مارکيټينگ چينلونو تحليل (کال ۱۴۰۲) پوهندوي دوکتور علي احمد ^۱ او امان الله نیازی ^۲
71	د هلمند ولایت په ناوې ولسوالۍ کې د پنبې د توليد اقتصادي تحليل کال (۱۴۰۲) ميرويس نظري ^۱ او محمدالدين خادم ^۲
80	د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې پر وړاندې خنډونه ارسلان وطندار ^۱ ، پوهندوی دوکتور علي احمد ^۲ ، عبدالقدير خادم ^۳
88	د هلمند ولایت د اوبو د سپما طرحه محمد يوسفی ^۱ ، گل احمد احمدی ^۲ ، فیض محمد فیضی ^۳ ، عبدالحنان اغا ^۴ ، شیراغا خیلواک ^۵ ، خیرالله مزمل ^۶ او محمد اقبال ^۷

د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې پر وړاندې خنډونه

ارسلان وطندار^۱، پوهندوی دوکتور علي احمد^۲، عبدالقدیر خادم^۳

اداره او تشبثات خانگي استاد او د اقتصاد پوهنځی رئیس، بټ پوهنتون

کرنیز اقتصاد او ترویج خانگه، کرهني پوهنځی، هلمند پوهنتون

اداره او تجارت خانگه، اقتصاد پوهنځی، بټ پوهنتون

د مسؤل ایمیل آدرس: ar.watan1988@gmail.com

لنډيز

په دې مقاله کې د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې خنډونه څېړلي دي. د دې لپاره چې د څېړني موخي ترلاسه کړل سي، د پوښتنپاڼو په وسيله د (۵۰) تنه پانگوالو او کارگرو څخه ډاټا راټوله سوې ده. د ډاټا د راټولولو لپاره پانگوال او کارگر د (Convenience Sampling Method) په اساس انتخاب کړل سوي دي. د پانگوالو او کارگرو څخه راټوله سوې ډاټا د احصائيوې وسایلو په مرسته تحلیل سوې ده. د څېړني پایلي ښيي، چې برښنا (Electricity) د سردار گل محمد خان صنعتي پارک پر وده باندي مثبت او د پام وړ تاثیر لري. په ورته وخت کې برښنا (Electricity) مالیات (Tax) او موقعیت (Location) کولای سي د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو په برخه کې (۱۹.۷٪) سلنه تغيرات تشریح کړي. ددې څېړني څخه د لاسته راغلو پایلو پر اساس، څېړونکي د صنعتي پارک ادارې او نورو څېړونکو ته ځيني سپارښتني کړي دي، چې ددې څېړني په پای کې په مفصل ډول ذکر سوي دي.

کلیدي کلمې: صنعتي پارک، وده او خنډونه

سريزه

وزارت ته انتقال سو. سربيره پر دې په ۱۳۹۱هـ ش کال کي ددې ادارې مسؤليت د افغانستان د پانگوني د ملاتړ ادارې ته ورکول سو. په ۲۰۱۶م کال کي د بيا ځلي لپاره د صنعتي پارک مسؤليت د تجارت او صنايع وزارت ته ورکول سو او تر اوسه دا مسؤليت نوموړی وزارت لري. په مجموعي ډول ۲۵ صنعتي پارکونه (۹ عملياتي، ۱۰ تر کار لاندي او ۶ پلان سوي) شتون لري چې د تجارت او صنايع وزارت لخوا اداره کيږي. په دغو صنعتي املاکو کي ۵۵۵ فعالي او ۶۹ تر کار لاندي فابريکي شتون لري. (Office of the senior Economic Advisor, 2017)

د څېړني جوړښت:

زموږ دغه څېړنه به په پنځه برخو کي ترتيب سوې، چې د هرې برخي څخه په لنډ ډول يادونه سوې ده او په لنډ ډول به ورباندي بحث وکړو. د فصلونو ترتيب به يې په داسي ډول وکړو، چې تر ټولو مخکي يې پيژندنه او په اخيره برخه کي يې ماخذونه ځای پر ځای سوي دي.

په لومړي برخه کي په پيژندنه باندي بحث سوې دی. ددې څېړني د کتلو وروسته به د موضوع په هکله عمومي بحث وسي، په دوهم عنوان کي به د څېړني پر ستونزه باندي بحث وسي. وروسته به د څېړني پر اهميت باندي بحث وسي.

په دوهمه برخه کي به د څېړني تگلاره (ميتودولوژي) ځای پر ځای سي. په دې څېړنه کي به په هلمند ولايت کي د (سردار گل محمد خان صنعتي پارک) د ودي په وړاندي خنډونه (مطالعه کړو. ددې کار لپاره به پوښتليک ترتيب کړو او د همدې پوښتليک څخه په استفادې به د جواب ويونکو څخه ارقام راټول کړو او ددغو معلوماتو له تحليل څخه به د خپلي څېړني د پوښتنو لپاره ځوابونه پيدا کړو. همدارنگه د جمعيت څخه نمونې انتخاب او د پوښتليک د ډيزاين په هکله به معلومات ځای پر ځای کړو.

په دريمه برخه کي به د راټولو سويو معلومات تحليل ترسره کړو او د تشریحي او استنباطي احصائي څخه په استفاده ياد ارقام تحليل کيږي او د څېړنو پوښتنو ته به ځواب پيدا کړو.

په څلورمه برخه کي به د څېړني پايله وليکو. همدارنگه په دې څېړني کي به په حقيقت کي د څېړنو پوښتنو ته ځوابونه پيدا کړو او وروسته به وړانديزونه وليکو.

دا څېړنه په هلمند ولايت مرکز لښکرگاه ښار کي د سردار گل محمد خان صنعتي ښارگوټي د ودي پر وړاندي خنډونه څېړي. تر څو معلومه کړي چې صنعتي ښارگوټي په اقتصادي برخه کي څومره موثره او دخيل دي. يو صنعتي پارک د مختلفو توليداتو، پروسس کولو او لوژستيکي فعاليتونو لپاره د وقف سوي ساحې په توگه کار کوي. دا د اقتصادي پراختيا د ودي لپاره ډيزاين سوې. صنعتي پارک د ځمکي يوه ټاکل سوې برخه ده، چې فرعي ويشل سوي او په ورته وخت کي د بيلا بيلو صنعتي فعاليتونو کارولو لپاره ډيزاين سوې ده. ددې څخه هدف دادی چې شرکتونو ته اجازه ورکړي چې مختلف اقتصادي فعاليتونه او دندي په خپلواکه توگه ترسره کړي او په گډه سيمه کي زيربناوي او خدمات مرکزي (يوځای) کړي (Andres et al., 2021).

ملتونه بايد پر زراعتي سکتور باندي خپل تکيه کمه کړي او په صنعتي سکتور کي نوښتونه رامنځته کړي او په صنعت کي قوي اوسي. د پايداره اقتصادي سوکالی او د بېوزلی د کمولو لپاره به پر مخ ودي هيوادونو کي صنعتي سکتور پر دې توافق کړی چې د فقر د لمنځه وړلو لپاره د کرهني د سکتور سره بياوړي اړيکي ولري. (Lanjouw, 2001)

له گڼو ټولنيزو او اقتصادي ستونزو څخه د وتلو لپاره بيلابيل هيوادونه بيلابيلي طرحي جوړوي او په مختلفو وختونو او مختلفو سکتورونو کي پرمختيايي پلانونه جوړوي. د مختلفو تجربو او پوهي پر بنسټ د هيوادونو د پرمختگونو او دوامداره اقتصادي ودي لپاره صنعتي پارکونه حياتي او گټور کڼل کيږي. (Vidova, 2010)

لومړي صنعتي پارک (ټرافورډ) پارک، په ۱۸۹۶م کال کي مانچسټر ته څيرمه د شپکانال او ډاکس په نوم د يوه شرکت لخوا تاسيس سو. صنعتي پارکونه چې د سيميزو پاليسيو د مفکورو له امله رامنځته سوي وه، په ۱۹۳۰ لسيزي کي د بریتانيا په بحراني سيمو کي تاسيس سول. تر ۱۹۶۰م کال پوري يې شمير ۴۶ پارکونو ته ورسيد. (Vidova, 2010)

په افغانستان کي صنعتي پارکونه اوس مهال د تجارت او صنايع وزارت يا MOCI لخوا اداره کيږي. په تيرو دريو لسيزو کي ډيري وزارتونه شتون لري چې د افغانستان د صنعتي پارکونو د مديرت مسؤليت يې په غاړه درلود. د لومړي ځل لپاره د صنعتي پارکونو رياست د کانونو په وزارت کي رامنځته سو، چې وروسته په ۱۳۸۷هـ ش کال کي د تجارت او صنايع وزارت ته انتقال سوو. په ۱۳۸۵هـ ش کال کي بيرته د کانونو وزارت ته انتقال سو، خو په ۱۳۸۶هـ ش کال بيا د سوداگري صنايعو

د پنځمې برخې په پای کې ماخذونه لیکو، هغه ماخذونه چې ددې څېړنې په بشپړولو کې به ورڅخه استفاده کوو او په پای کې به پوښتنپاڼه هم ځای پر ځای کړو.

مواد او کړنلاره

الف. د څېړنې ډیزاین:

په دغه څېړنه کې د دواړو تشریحي څېړنې (Descriptive Research) او توضیحي څېړنې (Explanatory Research) څخه استفاده سوې ده او د څېړنې د میتود په برخه کې د کمې میتود (Quantitative Method) څخه استفاده سوې ده، تر څو د پانگوالو او کارگرو څخه راټوله سوې ډاټا تحلیل سي. زموږ د څېړنې ډیزاین (Cross Sectional) دی، ځکه چې موږ په یوه مشخص وخت کې ډاټا د متحولینو په اړه راټولولو. دلیل یې دادی، چې موږ معلومات په یوه ټاکلي وخت کې د ټاکلي نفوس (د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د پانگوالو او کارگرو) څخه راټولوو او دې ته اړتیا نسته چې بیا ځلي موږ د څېړنې د گډونوالو سره وگورو او بل دلیل یې دا دی چې په دغه ډیزاین کې مختلف متحولین په داسې ډول اندازه کېږي، چې په متحولینو کې کوم تغیر یا لاسوهنه نه تر سره کېږي.

ب. د څېړنې ځای او وخت:

دا څېړنه په ۱۴۰۳ کال کې په هلمند ولایت کې د (سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې پر وړاندې خنډونه) باندې څېړل کېږي. دا یو خصوصي صنعتي پارک دی چې پانگوال پکښې اقتصادي فعالیتونه ترسره کوي.

ج. د نمونه نیونې تخنیک او اندازه:

دا چې په سردار گل محمد خان صنعتي پارک کې د اوس مهال لپاره 50 کارخوني فعالیت کوي، نو موږ د نفوس د کموالي له امله د ټول نفوس څخه د 50 پوښتنپاڼو په ذریعه لومړني لاس معلومات راټولوو.

د. د نمونه نیونې تخنیک:

په دغه څېړنه کې موږ د فرصتي نمونه اخیستنې (Opportunity Sample) میتود څخه استفاده کوو. دغه میتود د (Convenience Sampling) په نوم هم یادېږي. په دغه د نمونې اخیستنې میتود کې موږ په خپله خوښه په فاعلي توگه مشتریان ټاکو. د دې میتود د انتخاب تر شاه منطق دا دی، چې په دغه میتود کې لاس رسی او اسان والی وجود

لري. د بیلگې په ډول صنعتي پارک چې هر متشبت او کارگر شتون ولري او د پوښتنپاڼې د خانه پورې کولو حوصله او وخت ولري، په هغه باندې پوښتنپاڼه خانه پورې کوو. په دغه میتود کې موږ هڅه کوو، تر څو د هغه متشبت او کارگر څخه معلومات راټول کړو، د کوم سره چې په دې اړه معلومات وي.

ه. ډاټا سرچینې او د ډاټا راټولولو تخنیک:

د څېړنې د موخو د لاسته راوړولو لپاره موږ د لومړنۍ ډاټا څخه استفاده کوو. لومړنۍ ډاټا به د پوښتنپاڼې (Questionnaire) په ذریعه لاسته راوړو. پوښتنپاڼې به د صنعتي پارک هر متشبت او کارگر ته وویشو او متحولین به د (Likert Scale) په استعمال سره د پنځه ځوابونو لکه (ډیر موافق نه یم، موافق نه یم، نظر نلرم او موافق یم، ډیر موافق یم) په درلودلو سره اندازه کړو.

و. ډاټا تحلیل:

د دې څېړنې ډاټا د تحلیل لپاره به د ټولنیزو علومو د احصایوي کڅوړې څخه استفاده وکړو او د دغه سافټویر د ځینو ټیسټونو لکه (Reliability Test)، رېگریشن (Regression) او (Correlation) او نورو احصایوي ټیسټونو څخه استفاده وکړو.

ز. د ډاټا سکرین کول:

د ډاټا د تحلیل کولو لپاره باید مخکې له مخکې د ډاټا د سکرین کولو پروسه ترسره سي. د ډاټا نورمال توزیع باید وکتل سي. همدارنکه هر ډول احصایوي غلطی د ډاټا وتلي ارقام او هغه بیاني چې بې جوابه پاته سي، باید مخکې له مخکې وکتل سي.

ح. د څېړنې اعتبار ټیسټ کول:

موږ داسې فرضیې جوړې کړې دي، چې په هغه کې متحولین په خپلواک ډول نه اندازه کېږي او دغه ډول متحولین د (Latent Variables) په نوم یادېږي، نو د دې لپاره چې خپل متحولین اندازه کړو، یو اندازه گیري (Scale) استعمالوو. دغه (Scale) د پوښتنو یوه مجموعه او گروپ دی او په دغه گروپ کې هرې یوې انفرادي پوښتنې ته (Item) ویل کېږي. اوس هدف دا دی، چې دغه پوښتنو ته ویل سوي ځوابونه باید په لوړه کچه داخلي ثبات (Internal Consistency) ولري، نو دغه (Internal Consistency) د (Cronbach's Alpha) په اساس اندازه کېږي.

ط. (Correlation) تحلیل:

د (Correlation) په اساس د متحولينو ترمنځ خطي اړيکه بنودل کيږي. د دې تحليل په اساس مور ته دا معلومېږي چې دوه متحولين څه ډول اړيکه خپل منځ کي لري، عموماً د متحولينو ترمنځ دوه اړيکي موجودي وي، لکه (Positive Correlation) چې د يوه متحول په زياتيدو سره بل متحول هم زيات سي او (Negative Correlation) چې د يوه متحول په زياتيدو بل متحول کمېږي. مور خپل په څېړنه کي د صنعتي پارک د ودې او خنډونو ترمنځ په همدې اساس اړيکه معلومو.

ی. د (Regression) تحلیل:

د هغه تحليل څخه عبارت دی، چې په اساس يې مور کولای سو په يوه متحول کي رامنځته سوي تغير له مخي په بل متحول کي رامنځته سوي تغير په اړه وړاندوينه وکړو. د دغه تحليل په اساس دوي پایلي لاسته راوړل کيږي. لومړی دا چې په يوه متحول کي رامنځته سوي تغير بل متحول څنگه متاثره کوي او دوهم دا چې د يوه متحول په اساس د بل متحول په اړه وړاندويني کي کارول کيږي. زموږ په څېړنه کي مور (Regression) د دې لپاره کاروو، تر څو د صنعتي پارک د خنډونو تاثير پر ودې باندي وڅېړو.

نتیجه او مناقشه

د څېړني اعتبار (Reliability) ټيسټ پایلي:

د (Reliability) ټيسټ مور ته د يوې څېړني د متحولينو ترمنځ داخلي ثبات رانښيي. دا يو مهم معيار دی چې د يوې څېړني پر نتايجو او خلاصې باندي تمرکز کوي. د نوموړي معيار په ذريعه سره دا تعينېږي چې ايا د يو مشخصي څېړني پایلي څومره تصحيحوالی لري؟ په دې څېړنه کي (Cronbach's Alpha) د دې لپاره کارول سوې، تر څو د ۴ متحولينو لپاره (۲۰) پوښتني ټيسټ کړي. د (Cronbach's Alpha) حاصل د صفر او يو ترمنځ دی او يوه ته نږدې عدد د لوړ داخلي ثبات معنی لري. (Hair et al., 2015) لاندي ذکر سوي جدول کي د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندي خنډونه ۴ عواملو د داخلي ثبات ارقام بنودل کيږي. په دې څېړنه کي تر ټولو ډېر داخلي ثبات د (Growth items) ترمنځ شتون لري. تر دې وروسته د (Tax items) ترمنځ لوړ داخلي ثبات شتون لري. تر دې وروسته لوړ داخلي

ثبات د (Electricity items) ترمنځ شتون لري. تر دې وروسته د (Location items) ترمنځ لوړ داخلي ثبات شتون لري.

1 جدول د څېړني اعتبار (Reliability) ټيسټ پایلي:

Variables	No. of Item	Cranach's Alpha
Electricity	5	.730
Tax	5	.767
Location	5	.629
Growth	5	.664

منبع: د څېړونکي خپل معلومات

د ځواب ويونکو پيژندنه:

د سردار گل محمد خان صنعتي پارک متشبينو او کارگرو ته د (۵۰) وړاندي سويو پوښتنيانو څخه ټولي پوښتنيانې په دقيق ډول ځواب سوي او څېړونکي ترلاسه کړي دي چې د پوښتنيانو د ځوابولو کچه (۱۰۰٪) سلنه ده. د ځواب ويونکو په پيژندنه کي شاملې ځانگړتياوي عبارت دي له: عمر، د تعليم کچه، د کاروبار نوعيت او د کاروبار موده. د (۵۰) ځواب ويونکو له جملې څخه ۱۲ (۲۴٪) د ۱۸-۲۹ کلونو پوري عمر درلودی او ۳۴ (۶۸٪) فيصده يې د ۳۰-۳۹ کلونو عمر لرونکي وه او د ۴ (۸٪) يې د ۴۰-۵۰ کلونو عمر درلودونکي وه. د تعليم کچه ته په کتلو ۲۶ (۵۲٪) د دولسم ټولگي څخه فارغ وه، ۲۴ (۴۸٪) د ليسانس تر کچي زده کړي کړي وې. د کاروبار نوعيت ته په کتلو ۳۱ (۶۲٪) د پنبې کارخوني درلودونکي وه، ۶ (۱۲٪) د اوسپني د ويلي کيدلو کارخوني درلودونکي وه او ۱۳ (۲۶٪) د صابون جوړولو کارخوني درلودونکي وه. د کاروبار مودې ته په کتلو ۳ (۶٪) شپږ مياشتي وه، ۱۶ (۳۲٪) يو کال وه او ۳۱ (۶۲٪) دوه کال وه.

2 جدول د ځواب ويونکو پيژندنه:

Description	Frequency	%percentage
Age	50	100%
18-29	12	24%
30-39	34	68%
40-50	4	8%
Education Level	50	100%
High School	26	52%
Bachelor	24	48%
Master	0	0%
Type of business	50	100%
د پنبې کارخونه	31	62%
د اوسپني ويلي کولو خوونه	6	12%
د صابون جوړولو	13	26%
Duration of business	50	100%
۶ مياشتي	3	6%
۱ کال	16	32%
۲ کال	31	62%

منبع: د څيړونکي خپل معلومات

د Correlation Matrix پايلې:

د دريم جدول عمومي پايله دا بڼي چې په موډل کي د ټولو خپلواکو متحولينو ترمنځ د پام وړ اړيکه شتون لري. په څرگند ډول دا معلومه سوه، چې برښنا (Electricity) خپلواک متحول د ماليه (Tax) خپلواک متحول سره (p=0.418) په درلودلو سره اړيکه لري. د (Location) خپلواک متحول سره (p=0.315) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره (p=0.357) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره برښنا (Electricity) خپلواک متحول سره د (p=0.315) په درلودلو سره اړيکه لري. ماليه (Tax) خپلواک متحول سره (p=0.202) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره (p=0.360) په درلودلو سره اړيکه لري. د خپلمنځي اړيکي او ارتباط لپاره Correlation Matrix ټيسټ پايلي په لاندې جدول کي وړاندې سوي دي.

اوسط اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره (p=0.357) په درلودلو سره اړيکه لري.

ماليه (Tax) خپلواک متحول د برښنا (Electricity) خپلواک متحول سره د (p=0.418) په درلودلو سره اړيکه لري. د (Location) خپلواک متحول سره (p=0.465) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره (p=0.202) په درلودلو سره اړيکه لري.

(Location) خپلواک متحول د برښنا (Electricity) خپلواک متحول سره د (p=0.315) په درلودلو سره اړيکه لري. ماليه (Tax) خپلواک متحول سره (p=0.465) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول سره (p=0.360) په درلودلو سره اړيکه لري. د ودې (Growth) تابع متحول د برښنا (Electricity) خپلواک متحول سره د (p=0.357) په درلودلو سره اړيکه لري. ماليه (Tax) خپلواک متحول سره (p=0.202) په درلودلو سره اړيکه لري. د خپلمنځي اړيکي او ارتباط لپاره Correlation Matrix ټيسټ پايلي په لاندې جدول کي وړاندې سوي دي.

3-جدول د Correlation Matrix پايلې:

Variables	Electricity	Tax	Location	Growth
Electricity	1.000			
Tax	0.418	1.000		
Location	0.315	0.465	1.000	
Growth	0.357	0.202	0.360	1.000

منبع: د څيړونکي خپل معلومات

اړيکه لري. د څېړني پايلو دا هم وښودل چې موقعيت (Location) د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د يو مهم فکتور په حيث د صنعتي پارک پر وده مثبت او د پام وړ تاثير لري. همدارنگه زموږ د څېړني متحولين د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو په برخه کې (۱۶.۸٪) تغيرات تشریح کولای سي. نو په لنډ ډول ویلای سو چې پورتنی درې خپلواک متحولین د (سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو) په برخه کې د (۱۹.۷٪) سلنه تغيرات تشریح کولای سي. په دې معنی چې د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو په برخه کې (۱۹.۷٪) سلنه تغيرات د خپلواک متحولینو په اساس رامنځته سوي دي. همدارنگه د صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو په برخه کې پاته (۸۰.۳٪) سلنه تغيرات د نورو متحولینو په وسیله تشریح کیري چې هغه تر دا مهاله نه دي څېړل سوي.

پایله

دا څېړنه په دې موخه ترسره سوې، تر څو د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې خنډونه وڅېړي. د دې لپاره چې یاد هدف لاسته راوړل سي، نو څېړونکي د ۵۰ تنو پانگوالو او کارگرو څخه د یو معیاري پوښتنپاڼې په وسیله ډاټا راټوله کړې ده، د ځواب ویونکو د پېژندنې پایلو څخه معلومیږي، چې د ځواب ویونکو ټول کسان (۱۰۰٪) سلنه نارینه (۲۴٪) د ۱۸-۲۹ کلونو پورې یې عمر درلودی او (۶۸٪) سلنه یې د ۳۰-۳۹ کلونو عمر لرونکي وه او پاته یې (۸٪) سلنه د ۵۰-۴۰ کلونو پورې عمر درلودی. د تعلیم کچې ته په کتلو (۵۲٪) سلنه د دولسم ټولگي څخه فارغ وه، (۴۸٪) سلنه کسانو د لیسانس تر کچې زده کړې کړي وې. د کاروبار ډول ته په کتلو (۶۲٪) سلنه یې د پښې کارخوني وې، (۱۲٪) سلنه یې د اوسپني ویلي کولو کارخوني وې او (۲۶٪) سلنه یې د صابون جوړولو کارخوني وې. د کاروبار مودې ته په کتلو د (۶٪) سلنه د کاروبار موده شپږ میاشتي وه، د (۳۲٪) سلنه د کاروبار موده یو کاله وه او د (۶۲٪) سلنه د کاروبار موده دوه کاله وه. د څېړني پايلو ښودلې ده، چې د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې برښنا (Electricity) او موقعیت (Location) مثبت او د پام وړ تاثير لري. خو په ورته وخت کې مالیات (Tax) د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې مثبت او د پام وړ تاثير نه لري. پورتنی درې خپلواک متحولین د (سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې د خنډونو) په برخه کې د (۱۹.۷٪) سلنه تغيرات تشریح کولای سي.

د Regression- Coefficients پایلي:

د ریگریشن د تحلیل څخه لاسته راغلي پایلي ښيي چې برښنا (Electricity) د (Beta = 0.546) او د (Sig. = 0.041) په درلودلو سره د صنعتي پارک پر ودې باندي مثبت او د پام وړ تاثير لري، نو ځکه څېړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي چې برښنا د صنعتي پارک پر وده مثبت او د پام وړ تاثير لري. د تحلیل څخه لاسته راغلي پایلي ښيي چې مالیه (Tax) د (Beta = -0.096) او د (Sig = 0.736) په درلودلو سره د صنعتي پارک پر ودې مثبت او د پام وړ تاثير نه لري. نو ځکه څېړونکي صفری فرضیه قبلوي او متبادله فرضیه ردوي چې مالیه د صنعتي پارک پر ودې د پام وړ تاثير نه لري او د تحلیل څخه لاسته راغلي پایلي ښيي چې موقعیت د (Beta = 0.598) او د (Sig = 0.159) په درلودلو سره د صنعتي پارک پر ودې مثبت او د پام وړ تاثير نه لري، نو ځکه څېړونکي صفری فرضیه قبلوي او متبادله فرضیه ردوي چې مالیه د صنعتي پارک پر ودې باندي منفي او د پام وړ تاثير نه لري.

پایلي: Regression- Coefficients: جدول 4-د

Model	Coefficients						
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-1.124	1.641		-.685	.497		
Electricity	.546	.260	.312	2.100	.041	.819	1.221
Tax	-.096	.315	-.051	-.304	.763	.638	1.566
Location	.598	.417	.229	1.432	.159	.709	1.410

a. Dependent Variable: Growth

منبع: د څېړونکي خپل معلومات

مناقشه

د څېړني پايلو ښودلې ده، چې د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې برښنا (Electricity) مثبت او د پام وړ تاثير لري. خو په ورته وخت کې مالیات (Tax) او موقعیت (Location) د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې مثبت او د پام وړ تاثير نه لري. د (Correlation) پایلو له مخې د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې ټول متحولین د ودې سره مثبت او د پام وړ

Ethiopia. ST.Marys University School of Graduate

Studies .

.4 Guteta, G., Worku, H., (2022). Analysis of the Governance Practices for Promoting Sustainable Industrial parks Development in Ethiopia. International Journal of Sustainable Development and World Policy, 11(2), 30-46 .

.5 Jayasooriya, V., NG, A., Mu-thukumaran, S., Perera, C., (2020). Optimization of green In-frastructure Practices in Industrial Areas for Runoff Management. Academic Open access Publish-ing, 12(4)

.6 Mengistu, A., (2022). Prospects and Challenges of Industria park Development in Ethiopia. ST.Marys University School of Graduate Studies.

.7 Office of the senior Economic Advisor., (2017). Industrial parks in Afghanistan

.8 Vidova, J., (2010). Industrial Parks-History, Present and its In-fluence to the Employment. Re-view of Economic Perspectives, 10(1 .(

.9 Yen Le, T., Pham, V., Thuy Cu, T., Pham, M., Thang Dao, Q., (2019). The Effect of Industrial Park Development on People's Lives. Management Science Letters .

سپارښتني

سپارښتني په لاندې ډول ذکر سوي:

۱. برېښنا (Electricity) : د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې يو له مهمو فکتورونو څخه دی، چې د صنعتي پارک پر وده مثبتې او د پام وړ اغېزه لري، نو بايد د صنعتي پارک اداره/ مشرتابه او د هلمند برېښنا شرکت په ياده برخه کې لازمي اسانتياوي رامنځته کړي او په پوره ډول همکاري وکړي، چې نوموړي فکتور د صنعتي پارک د ودې په وړاندې خنډ ونه گرځي.

۲. موقعيت (Location) : د سردار گل محمد خان صنعتي پارک د ودې په وړاندې يو له مهمو فکتورونو څخه دی، چې د صنعتي پارک پر وده مثبتې او د پام وړ اغېزه لري، نو بايد د صنعتي پارک اداره داسې موقعيت د پانگوالو او کارگرو لپاره انتخاب کړي چې خامو موادو ته په اسانۍ سره لاسرسی او مسلکي کارگرو ته په اسانۍ سره لاسرسی ولري، چې نوموړي فکتور په راتلونکي کې د صنعتي پارک د ودې په وړاندې خنډ ونه گرځي.

۳. ماليه (Tax) : په دې برخه کې دولت بايد وخت په وخت مناسبې مالياتي هڅونې د پانگوالو سره ترسره کړي، ترڅو دا فکتور په راتلونکي کې د صنعتي پارک پر وده باندې يو مثبت فکتور و اوسي.

مأخذونه

.1 Andres, B., Poler, R., Sanchis, R., (2021). A data model for col-laborative manufacturing envi-ronments.

Research Center on Production Management and En-gineering, 126.

.2 Chen, J., Lu, Y., Pang, X., Lyu, Y., (2022). Characteristics and Sources analysis of ambient vola-tile organic compounds in a typi-cal Industrial park. Science of the total Environment, 848 .

.3 Gebeyehu, S., (2017). The Chal-lenges and Contributions of In-dustrial Park Development in

Constraints to the growth of Sardar Gul Mohammad Khan Industrial Park

Arsalan Watandar*¹, Dr. Ali Ahmad² and Abdul Qader Khadim³

¹Teaching Assistant and Dean of Economics Faculty, Bost University

²Assistant Professor, Agricultural Economics and Extension Department, Agriculture Faculty, Helmand University

³Lecturer of Department of Business Administration, Faculty of Economics, Bost University

Corresponding Author Email: ar.watan1988@gmail.com

Abstract

This research has investigated the constraints to the growth of Sardar Gul Mohammad Khan Industrial Park. In order to get the research objectives, data has been collected from (50) investors and workers through questionnaires. To collect data, investors and workers have been selected on the basis of (Convenience Sampling Method). The data collected from investors and workers has been analyzed with the help of statistical tools. The results of the research show that electricity has a positive and significant effect on the development of Sardar Gul Mohammad Khan Industrial Park. At the same time, electricity, tax and location can explain the percent variation (19.7%) in terms of obstacles to the growth of Sardar Gul Mohammad Khan Industrial Park. Based on the results obtained from this research, the researchers have made some recommendations to the Industrial Park administration and other researchers, which are mentioned in detail at the end of this research.

Keywords: industrial park, growth and problems

BOST

Academic & Research National Journal

Volume: 3

Issue: 2

Year: 2025

